

DE ONDERWIJSVISITATIE

Seksuologie

Een evaluatie van de kwaliteit van de Master of Science in de Seksuologie
aan de Katholieke Universiteit Leuven

www.vluhr.be/kwaliteitszorg Brussel – januari 2014

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
SEKSUOLOGIE**

Een gedrukte versie van dit rapport kan tegen betaling bekomen worden bij de Cel Kwaliteitszorg.

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99
kwaliteitszorg@vluhr.be

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2014/12.784/11

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET BESTUURSCOMITÉ KWALITEITSZORG

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Seksuologie. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van de Master of Science in de Seksuologie aan de Katholieke Universiteit Leuven. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleiding. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleiding. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleiding. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de betrokken opleiding en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kan de opleiding gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleiding betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaart de opleiding dit rapport als een kritische weerspiegeling van de inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in hun opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Voorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie over de masteropleiding in de seksuologie van de faculteit Geneeskunde van de Katholieke Universiteit Leuven. Het rapport is in opdracht van de VLUHR opgesteld om inzicht te verwerven en te bieden in de kwaliteit van de genoemde opleiding.

Voor ons, leden van de visitatiecommissie, was dit een eervolle opdracht omdat, indachtig Darwin, alle gedrag, dus ook het bedrijven van liefde en wetenschap, inclusief alle mechanismen en processen die dit sturen, adaptieve strategieën zijn die steeds moeten worden gezien in het licht van de voortplanting. En daarmee is de seksuologie de moeder aller wetenschappen!

Uiteraard omvat het rapport naast veel waardering en lof ook stevige kritiek en wellicht zelfs een enkele harde noot. Wij hopen dat dit geen afbreuk doet aan de opbouwende intentie van dit rapport. Als commissie kijken wij in ieder geval unaniem terug op een zeer leerzame periode, die zowel intern als extern werd gekenmerkt door uitstekende samenwerking. Wij hopen dat deze positieve ervaring weerklinkt in ons rapport en dat mede daardoor het seksuologisch onderwijs in Vlaanderen zich verder kan ontwikkelen in eenzelfde geest van leergierigheid en samenwerking.

Gezien de reikwijdte van het domein zal het u niet verbazen dat dit rapport alleen tot stand kon komen dankzij de wijsheid en inzet van velen die wij hier dan ook onze erkentelijkheid voor willen betuigen. Onze dank gaat in eerste instantie uit naar de VLUHR voor het verstrekken van deze eervolle opdracht. Dank is er ook voor de bestuurders en vertegenwoordigers van de diverse gremia die bij deze opleiding zijn betrokken. Zij hebben het niet alleen aangedurfd een unieke opleiding te creëren, maar ons ook geholpen die opleiding van een passende benchmark te voorzien. Ook de hartelijke ontvangst in hun midden, in aanwezigheid van enkele grondleggers van de Nederlands-Vlaamse seksuologie, werd buitengewoon gewaardeerd.

Maar vooral gaat onze dank als commissie uit naar al die betrokken (hoofd)docenten, coördinatoren, ondersteuners, studenten en alumni, die bereid waren ons een kijkje in hun keuken te bieden. Zij hebben hun trots en zorgen met ons gedeeld en daarmee zicht gegeven op wat hen beweegt binnen de contouren van deze opleiding.

Binnen de commissie is de dank groot voor de ons toegewezen projectbegeleider Andreas Smets. Vakinhoudelijke en onderwijsdeskundigheid staat bij visitaties centraal, maar deze gids heeft ons op uiterst doelmatige en aimabele wijze de weg gewezen door een veelheid aan afkortingen, kaders, criteria en richtlijnen. Hierdoor kon de commissie zich concentreren op haar kerntaken en op geïnspireerde wijze haar werk (blijven) doen. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar prof.dr. Marc Spoelders. Op het moment van dit schrijven bereikte ons het treurige nieuws van zijn overlijden. Marc Spoelders was met zijn didactische expertise en kritische geest gedurende vele jaren een fundament voor diverse visitatiecommissies. Ook voor de onze. We zullen zijn dwarse rechtlijnigheid, maar zeker ook zijn innemende als imponerende persoonlijkheid missen.

Namens de visitatiecommissie,
Prof. dr. Harry van de Wiel, voorzitter

Voorwoord van de voorzitter van het Bestuurscomité Kwaliteitszorg	3
Voorwoord van de voorzitter van de visitatiecommissie	5

DEEL 1 ALGEMEEN DEEL

Hoofdstuk I De onderwijsvisitatie Seksuologie	11
Hoofdstuk II Tabel met scores	17

DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORT EN SAMENVATTING

Katholieke Universiteit Leuven Master of Science in de Seksuologie	23
--	----

BIJLAGEN

Bijlage 1 Personalia van de leden van de visitatiecommissie	30
--	----

VERIFIEERBARE FEITEN¹

Hoofdstuk I	Bezoekschema
Hoofdstuk II	Onafhankelijkheidsverklaringen
Hoofdstuk III	Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
Hoofdstuk IV	Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
Hoofdstuk V	Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
Hoofdstuk VI	Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
Hoofdstuk VII	De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
Hoofdstuk VIII	Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

¹ De verifieerbare feiten zijn terug te vinden op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK I

De onderwijsvisitatie Seksuologie

1 INLEIDING

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Seksuologie verslag uit van haar bevindingen over de Master of Science in de Seksuologie die zij in het voorjaar 2013, in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), heeft bezocht.

Dit initiatief kadert, conform de decretale opdracht, in de werkzaamheden van de VLUHR met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de externe beoordelingen van het onderwijs aan de Vlaamse universiteiten, hogescholen en andere ambtshalve geregistreerde instellingen.

2 DE BETROKKEN OPLEIDING

Ingevolge haar opdracht heeft de commissie de volgende instelling bezocht:

- Katholieke Universiteit Leuven
  - Master of Science in de Seksuologie van 26 tot en met 27 februari 2013

3 DE COMMISSIE

3.1 Samenstelling

De samenstelling van de commissie Seksuologie werd bekrachtigd door de het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van 26 juni, 26 september en 4 december 2012. De samenstelling van de visitatiecommissie kreeg op 18 december 2012 een positief advies van de NVAO. De commissie werd vervolgens door het Bestuurscomité van de VLUHR ingesteld bij besluit van 5 februari 2013.

De visitatiecommissie heeft de volgende samenstelling:

- Tot voorzitter
  - Prof. dr. **Harry van de Wiel**, hoogleraar gezondheidspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen

- Domeindeskundige leden
  - Prof. dr. **Willibrord Weijmar** Schultz, hoogleraar psychosomatische obstetrie en gynaecologie, Universitair Medisch Centrum Groningen
  - Prof. dr. **Jacques van Lankveld**, hoogleraar klinische psychologie, Open Universiteit Heerlen

- Onderwijskundig lid
  - Prof. dr. **Marc Spoelders** †, hoogleraar pedagogiek, Universiteit Gent

- Student-lid
  - Mevr. **Estelle Delbart**, masterstudent klinische psychologie, Universiteit Gent

Dhr. **Andreas Smets**, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad, trad op als projectbegeleider en secretaris van deze visitatie.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2 Taakomschrijving

Van de visitatiecommissie wordt verwacht dat zij

- gemotiveerde en onderbouwde oordelen geeft over de opleiding aan de hand van het beoordelingskader.
- aanbevelingen formuleert om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering, en
- wanneer van toepassing haar bevindingen over de verschillende opleidingen binnen eenzelfde cluster vergelijkenderwijs weergeeft.
- de bredere samenleving informeert over haar bevindingen.

3.3 Werkwijze

3.3.1 Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de instelling gevraagd een uitgebreid zelfevaluatierapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelfevaluatierapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelfevaluatierapport volgt de opbouw van het accreditatiekader.

De commissie ontving het zelfevaluatierapport enkele weken voor het eigenlijke bezoek, waardoor zij de gelegenheid kreeg dit document vooraf zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden werden bovendien verzocht om elk een tweetal masterproeven grondig door te nemen vooraleer het bezoek plaatsvond.

De commissie hield haar installatievergadering op 25 januari 2013. Op dat ogenblik hadden de commissieleden het visitatieprotocol en het zelfevaluatierapport reeds in hun bezit. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op het af te leggen bezoek. Bijzondere aandacht is besteed aan een eenduidige toepassing van het beoordelingskader en het visitatieprotocol. Verder werd het programma van het bezoek opgesteld (zie *verifieerbare feiten*) en werd een eerste bespreking gewijd aan het zelfevaluatierapport.

3.3.2 Bezoek aan de instelling

Tijdens het in situ bezoek aan de instelling heeft de commissie gesprekken kunnen voeren met de verschillende betrokkenen bij de opleiding. Het bezoekschema voorzag gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de docenten, de alumni en de opleidingsgebonden ondersteuners. De gesprekken die de commissie heeft gevoerd, waren openhartig en verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatierapport.

Daarnaast werd een bezoek aan de faciliteiten (inclusief bibliotheek, leslokalen en computerfaciliteiten) ingepland. Ten slotte was er een spreekuur waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kon uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie konden worden gehoord. De visitatiecommissie, noch de vertegenwoordigers van de opleiding hebben hiervan gebruik gemaakt.

Ook werd aan de instelling gevraagd – als een derde bron van informatie – om een aantal documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. Tijdens het bezoek is voldoende tijd uitgetrokken om de commissie de gelegenheid te geven om deze documenten te bestuderen. De documenten die ter inzage van de commissie werden gelegd, waren: verslagen van overleg in relevante commissies/organen, een representatieve selectie van handboeken/studiemateriaal, indicaties van de competenties van het personeel, de toets- en evaluatieopgaven waarvan de commissie heeft aangegeven dat zij die tijdens het bezoek wenst in te kijken en een bijkomend aantal afstudeerwerken. Daar waar de commissie het noodzakelijk achtte heeft zij bijkomende informatie opgevraagd tijdens het bezoek om haar oordeel goed te kunnen onderbouwen.

Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de commissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleiding medegedeeld.

3.3.3 Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de visitatiecommissie per generieke kwaliteitswaarborg haar bevindingen, overwegingen, het oordeel en verbeteruggesties geformuleerd. Een overzicht van de verbeteruggesties die de commissie doet ten aanzien van de opleiding is achteraan bij het rapport opgenomen.

De opleidingsverantwoordelijken van de betrokken opleiding werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst ervan definitief werd vastgelegd.

HOOFDSTUK II

Tabel met scores

In de hierna volgende tabel wordt het oordeel van de commissie op de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het accreditatiekader weergegeven.

Per generieke kwaliteitswaarborg (GKW) wordt in de tabel aangegeven of de opleiding hier volgens de commissie onvoldoende, voldoende, goed of excellent scoort. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal.

In het opleidingsrapport is inzichtelijk gemaakt hoe de commissie tot haar oordeel is gekomen. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabel gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de onderbouwing ervan in het opleidingsrapport.

Verklaring van de scores op de generieke kwaliteitswaarborgen:

V	Voldoende	Voldoende: de opleiding voldoet aan de basis-kwaliteit.
G	Goed	de opleiding overstijgt systematisch de basis-kwaliteit.
E	Excellent	de opleiding steekt ver uit boven de basiskwa-liteit en geldt als een (inter)nationaal voor-beeld.
O	Onvoldoende	de generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoen-de aanwezig.

Regels voor het bepalen van de scores voor het eindoordeel:

Voldoende	het eindoordeel over een opleiding is 'voldoende' indien de opleiding aan alle generieke kwaliteits-waarborgen voldoet.
Goed	het eindoordeel over een opleiding is 'goed' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteits-waarborgen als 'goed' worden beoordeeld, waaron-der in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Excellent	het eindoordeel over een opleiding is 'excellent' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gereali-seerd eindniveau.
Onvoldoende	het eindoordeel over een opleiding – of een oplei-dingsvariant – is 'onvoldoende' indien alle generie-ke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.
Voldoende met beperkte geldigheidsduur	het eindoordeel over een opleiding – of een oplei-dingsvariant – is 'voldoende met beperkte geldig-heidsduur', d.w.z. beperkter dan de accreditatie-termijn, indien bij een eerste visitatie één of twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.

	GKW 1 beoogd eindniveau	GKW 2 Onderwijs- proces	GKW 3 Gerealiseerd eindniveau	Eindoordeel
Ma seksuologie	G	V	V	V

DEEL 2

Opleidingsrapport

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

Master of Science in de Seksuologie

SAMENVATTING

Visitatierapport Master of Science in de Seksuologie

Op 26 en 27 februari 2013 werd de Master of Science in de Seksuologie van de Katholieke Universiteit Leuven, in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de visitatiecommissie opgelijst.

Profilering

De masteropleiding seksuologie valt onder de bevoegdheid van de Faculteit Geneeskunde. De opleiding is uniek in Vlaanderen, d.w.z. dat er geen andere Vlaamse universiteit een initiële masteropleiding in het domein van de seksuologie aanbiedt. Deze opleiding biedt een breed academisch programma aan, terwijl de meeste andere opleidingen in het domein van de seksuologie worden georganiseerd in de vorm van een postgraduaat met een klinische beroepsfinaliteit. De visitatiecommissie staat positief tegenover de keuze van een initiële masteropleiding.

De opleiding behandelt het domein van de seksuologie vanuit verschillende invalshoeken: biologie, psychologie, psychiatrie, recht, ethiek, filosofie, sociologie. Daarnaast probeert de opleiding studenten vertrouwd te maken met het brede beroepenveld van seksuologen. Met name een

sterke nadruk op kennis rond diagnose, etiologie en behandeling van seksuele en relationele problemen, het formuleren van hypothesen bij een gevalbeschrijving en het kunnen voeren van een intakegesprek kennen een uitdrukkelijke plaats in de opleidings specifieke leerresultaten. Op die manier streeft de opleiding naar het aanleren van belangrijke basiskennis en -vaardigheden voor de seksuele hulpverlening.

Programma

Het programma telt 120 studiepunten en is ingedeeld in een aantal clusters. Deze clusters omvatten verschillende domeinen van waaruit seksualiteit wordt benaderd. Het aantal keuzeopleidingsonderdelen is eerder beperkt. De studenten sluiten de opleiding af met het schrijven van een masterproef. De commissie stelt vast dat de masterproeven van degelijke kwaliteit zijn, al kan de aandacht voor empirisch onderzoek worden verstevigd. De begeleiding die de studenten tijdens het schrijven van de masterproeven krijgen, vindt de commissie prima.

De studenten volgen eveneens een observatie- en demonstratiestage. Een intensieve stage is niet in het programma opgenomen, waardoor de aandacht op gevorderd klinisch handelen noodgedwongen eerder beperkt is. Toch meent de commissie dat er in diverse opleidingsonderdelen voldoende aandacht is voor praktijkervaring. De studenten die interesse tonen in vormings- en preventiewerk kunnen dan weer een apart leertraject volgen, zo stelde de commissie vast.

De opleiding voorziet verschillende vormen van cursusmateriaal. De commissie meent dat het studiemateriaal degelijk is van kwaliteit. De opleiding maakt eveneens gebruik van het elektronisch leerplatform Toledo.

Het unieke karakter van opleiding, en bijgevolg het gebrek aan equivalente academische masteropleidingen in de seksuologie in Europa, beperkt de mogelijkheden voor het ontwikkelen en uitbouwen van structurele internationale studentenmobiliteit. Het organiseren van uitwisselingen voor studenten in het kader mobiliteitsprogramma's zoals Erasmus wordt daarom weinig gefaciliteerd.

Beoordeling en toetsing

Studenten leggen examens af in januari, juni of augustus-september. De data van de examenmomenten zijn vooraf geprogrammeerd. Dat betekent dat een student van bij het begin van het academiejaar de examenplanning voor het hele academiejaar kent. Het merendeel van de examens

wordt mondeling (met schriftelijk voorbereiding) afgenomen. Ook schriftelijke examens, soms open boek of soms gesloten boek, komen voor. Daarnaast hebben ook het schrijven van papers, het schrijven van verslagen, een take-home examen, oefening met beoordeling en het geven van presentaties een plaats binnen de evaluatieactiviteiten van de opleiding. Studenten met wie de commissie sprak waren tevreden over de manier van examineren. De commissie is hierover eveneens positief maar ziet wel de ruimte om de tussentijdse feedback en de validiteit van mondelinge examens te versterken.

Begeleiding en ondersteuning

De opleiding wordt grotendeels georganiseerd op de campus Gasthuisberg in de nieuwe gebouwen van de Faculteit Geneeskunde. De commissie stelde vast dat de infrastructuur up-to-date is.

De opleiding voorziet voldoende studie- en trajectbegeleiding voor de studenten. Eveneens zijn de docenten, omwille van het kleinschalige karakter van de opleiding, heel toegankelijk voor de studenten. De begeleiding tijdens het schrijven van de masterproef is volgens de commissie prima, al is er ruimte om dit verder te systematiseren.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Ieder jaar zijn ongeveer 105 studenten ingeschreven in de master (zowel 1ste als 2de fase) en ieder jaar studeren ongeveer 40 studenten af als master in de seksuologie. Ongeveer 80% van de studenten behaalt het diploma in 2 jaar. Weinig studenten verlaten de opleiding zonder het diploma te behalen.

Afgestudeerden hebben kennis van het domein van de klinische seksuologie en zijn volgens de commissie in staat om op een startniveau te functioneren als beginnend seksuoloog of vormings- en/of preventiewerker. Er zijn ook elk jaar afgestudeerden die onmiddellijk na hun afstuderen met een eigen praktijk starten. De opleiding raadt de studenten die klinisch werk willen doen, aan de verworven kennis en vaardigheden verder aan te scherpen, bij voorkeur door een psychotherapieopleiding of postgraduaat in de klinische seksuologie te volgen. Andere studenten volgen nog de Specifieke lerarenopleiding en komen later in het onderwijs terecht. Voor mensen met interesse in seksuologisch onderzoek bestaat de mogelijkheid om zich via een doctoraatsopleiding verder te ontwikkelen. De commissie heeft vastgesteld dat de overgang van de opleiding naar de arbeidsmarkt voor de meeste studenten vlot verloopt.

OPLEIDINGSRAPPORT

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Master of Science in de Seksuologie aan de KU Leuven. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 26 en 27 februari 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de lesgevers, de studenten, de alumni en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de

afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, zoals o.a. de leslokalen en de bibliotheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeteruggesties.

De Master of Science in de Seksuologie valt onder de bevoegdheid van de Faculteit Geneeskunde van de Katholieke Universiteit Leuven. Voor wat betreft onderwijsaangelegenheden – op programmaniveau – is de Permanente Onderwijscommissie (POC) Seksuologie het belangrijkste orgaan. De opleiding kent tevens een onderzoekgerichte inbedding in het interfacultair Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen (IFSW). In het kader van een reorganisatie van de onderzoeksdpartementen binnen de Groep Biomedische Wetenschappen, werd in 2012 beslist om het IFSW onder te brengen bij de Afdeling Seksuele, Pelviene, Reproductieve en Familie Studies, een afdeling die deel uitmaakt van het Departement Ontwikkeling en Regeneratie.

De tweejarige Master of Science in de Seksuologie (120 studiepunten) is de opvolger van de oude Licentiaatsopleiding in de familiale en seksuologische wetenschappen. Met de overgang van een licentiaats- naar een masteropleiding onderging het programma een inhoudelijke en vormelijke transformatie. Zo werden een aantal algemene opleidingsonderdelen (OPO's) geschrapt uit het programma en werden er specifieke OPO's over seksualiteit toegevoegd. Verder werd de benaming Licentiaat in de Familiale en Seksuologische Wetenschappen vervangen door de benaming Master of Science in de Seksuologie, opdat deze laatste benaming de grotere specificiteit en verdieping rond het thema 'seksualiteit' omvat.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau als GOED.

Alvorens in te gaan op de door de opleiding geformuleerde leerdoelen, wenst de commissie stil te staan bij twee beleidsbeslissingen die de opleidingsverantwoordelijken in het verleden hebben gemaakt. Deze keuzes zijn bepalend voor het profiel van de opleiding en zijn volgens de commissie wezenlijk voor een goed begrip van dit rapport.

De eerste keuze betreft de inbedding van de opleiding in de Faculteit Geneeskunde en het Universitair Ziekenhuis van de KU Leuven. De oude opleiding Licentiaat in de familiale en seksuologische wetenschappen was ondergebracht in het interfacultair Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen (ISFW). Het ISFW was formeel een onderdeel van de Faculteit Geneeskunde maar werd gekenmerkt door een grote autonomie. Bij de omvorming van de oude licentiaatsopleiding in 2007-2008 werd er voor gekozen om de opleiding als een initiële master te positioneren en, passend bij de traditie van de formele inbedding, onder te brengen in de Faculteit Geneeskunde. Hoewel het multidimensionale aspect van de opleiding evenzeer andere keuzes met betrekking tot de inbedding toeliet, bijvoorbeeld een inbedding in de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, steunt de commissie de genomen beslissing. De keuze voor een inbedding in de Faculteit Geneeskunde biedt de opleiding immers een solide maatschappelijk en wetenschappelijk kader. Eveneens wordt de klinische benadering in onderwijs en onderzoek in het domein van de seksuologie gefaciliteerd.

De commissie stelt vast dat de klinische cultuur en de medisch-empirische invalshoek met betrekking tot seksualiteit nadrukkelijk verweven zit in de opleiding. De aandacht voor klinisch redeneren vanuit een systeem-theoretisch kader is zichtbaar in de doelstellingen en werkt door in de uitwerking van de diverse opleidingsonderdelen. Een andere keuze, overigens eveneens met specifieke (andere) gevolgen, was ook denkbaar geweest. Zo had men ook een antropologisch of een fenomenologisch mensbeeld als vertrekpunt kunnen nemen. Zoals reeds gemeld kan de commissie zich vinden in de gemaakte keuze, maar vraagt ze aandacht voor de veelal impliciete gevolgen van deze keuze. Eén van die gevolgen is bijvoorbeeld dat de keuze voor een geneeskundige inbedding grenzen stelt aan wat men van clinici als docent qua inzet kan verwachten. Clinici hebben andere prioriteiten dan het onderwijs in de opleiding seksuologie, hoezeer ook zij de opleiding een warm hart toedragen. Hun werk in de patiëntenzorg en

de ontwikkeling en overdracht van hun eigen discipline vragen immers hun volle aandacht en focus. Dit laatste is een punt waar de commissie in GKW 2 verder bij stilstaat.

Daarnaast was het een expliciete keuze van de opleidingsverantwoordelijken om de opleiding vorm te geven als een tweejarige initiële master met een algemene en brede visie op seksualiteit. Deze keuze is uniek want de KU Leuven is de enige universiteit in Vlaanderen en Nederland die een dergelijke masteropleiding aanbiedt. De meeste seksuologieopleidingen worden binnen de faculteiten geneeskunde en psychologie georganiseerd in de vorm van een postgraduaat met een klinische beroepsfinaliteit. In Nederland vallen deze opleidingen buiten de universiteit. Ze worden georganiseerd onder toezicht van de beroepsvereniging (Nederlandse Vereniging voor Seksuologie) en zijn ingebed in de bestaande instituten voor postacademische beroepsopleidingen voor psychologen (de Regionale Instituten voor Nascholing en Opleiding (RINO)). De keuze voor een academische master geeft de Leuvense opleiding dan ook een duidelijke wetenschappelijk profiel en de commissie spreekt dan ook haar waardering uit voor de gemaakte keuze.

De academische masteropleiding wenst zich te onderscheiden van de meer praktisch gerichte postgraduaatopleidingen door de academische gerichtheid, het bredere perspectief en het integratieve karakter van de leerinhouden. Daartegenover staat dat de opleiding minder beroepsgericht wordt ingevuld. De opleiding beoogt wel dat de studenten na het afstuderen op een startniveau kunnen functioneren als beginnend seksuoloog of (seksuologisch) vormings- en/of preventiewerker, maar desondanks blijft het een bewuste keuze van de opleiding om het aanleren van beroepsgerichte competenties of het oefenen van de praktijk via een intensief patiëntencontact niet op te nemen in de doelen. Zo omvat het programma, op een observatie- en demonstratiestage na, geen uitvoerende stage met intensief patiëntcontact, die voorbereidt op klinisch werk in een praktijk of een ziekenhuis. Dit is een keuze die door de programmaverantwoordelijken is gemaakt en door de commissie wordt gesteund. De commissie waardeert dat deze keuze werd geëxpliciteerd en dat aan geïnteresseerde studenten van in het begin duidelijk wordt gemaakt dat de opleiding in de eerste plaats een academisch karakter heeft en in geen geval een beroepsgerichte opleiding tot klinisch seksuoloog of vormings- en/of preventiewerker nastreeft.

Vertrekkende vanuit de oude licentiaatsopleiding, met inbegrip van de aanwezige expertise binnen het interfacultair Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, en op basis van de opmerkingen en aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie heeft de opleiding bij de start van het vernieuwde masterprogramma eerst een Onderwijskundig Referentiekader (ORK) geformuleerd. Het ORK omvat de algemene doelstellingen van de opleiding en een verdere concretisering ervan in leerresultaten op het vlak van kennis, vaardigheden en attitudes.

De algemene doelstelling van de opleiding is om een programma op masterniveau aan te bieden met een inhoudelijk brede en multidisciplinaire focus op de seksuologie als wetenschap. De opleiding tracht de studenten een verdiepende vorming aan te bieden, waarbij er wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke integratie van de verschillende domeinen (biologie, psychologie, psychiatrie, recht, ethiek, filosofie, sociologie) van waaruit seksualiteit in de opleiding wordt benaderd. De opleiding tracht de vertaalslag te maken van de wetenschappelijke inzichten naar klinische, pedagogische en preventiekundige toepassingen.

De leerresultaten zijn geformuleerd op een academisch niveau en maken een onderscheid tussen kennis, vaardigheden en attitudes. Hoewel de commissie ook een mogelijkheid ziet om de leerresultaten meer competentiegericht in te vullen, waardeert zij wel de expliciete keuze van de opleiding om deze klassieke 'trias' aan te houden. De opleidingsverantwoordelijken argumenteren immers dat de keuze voor een opdeling in kennis, vaardigheden en attitudes samenhangt met de keuze voor een initiële academische master. Een competentiegericht onderwijsprofiel is volgens de opleidingsverantwoordelijken nauwer verbonden met de finaliteit van een beroepsgerichte postacademische opleiding.

De commissie stelt dat de doelstellingen van de opleiding goed aansluiten bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het vakgebied worden gesteld, ondanks het feit dat de vorm van deze opleiding afwijkt van de internationale gangbare praktijk of de wijze waarop in het buitenland seksuologie-opleidingen doorgaans worden georganiseerd (d.w.z. een beroepsgericht postgraduaatsopleiding). Als een aanbeveling in het kader van het verbeterperspectief acht de commissie het zinvol om de aandacht voor cognitieve gedragstherapie te vergroten om zo sterker in te spelen op de meest recente ontwikkelingen in het vakgebied.

Verder stelt de commissie dat de beoogde leerresultaten van de opleiding

qua niveau en oriëntatie passen binnen het Vlaamse Kwalificatieraamwerk. De leerresultaten sluiten aan bij het niveau dat van een master verwacht mag worden. In de beoogde leerresultaten wordt aandacht getoond voor kennisontwikkeling op een academisch niveau, het aanbrengen van een kritisch-analytische denktrant en het stimuleren van een wetenschappelijke methodologie.

De opleidingsspecifieke leerresultaten passen binnen het Domeinspecifiek Leerresultatenkader (DLR) en de commissie stelt dat de opleiding zich in voldoende mate heeft geprofileerd ten opzichte van het DLR. De specificiteit van de opleiding situeert zich ten eerste in de keuze die werd gemaakt om de biologisch-fysiologische dimensie op seksualiteit voldoende aan bod te laten komen binnen de opleiding.

Een tweede keuze ten opzichte van het DLR uit zich in het belang dat wordt gehecht aan het vertrouwd maken van studenten met het brede en ook uitgebreide beroepenveld van seksuologen. De opleiding heeft de nodige aandacht voor het onderzoek rond en de praktijk van de seksuologische hulpverlening. Vooral een sterke nadruk op kennis rond diagnose, etiologie en behandeling van seksuele en relationele problemen, het formuleren van hypothesen bij een gevalbeschrijving en het kunnen voeren van een intakegesprek kennen een uitdrukkelijke plaats in de opleidingsspecifieke leerresultaten. Op die manier streeft de opleiding naar het aanleren van belangrijke basiskennis en –vaardigheden voor de seksuele hulpverlening.

De commissie is tevreden met de inspanningen van de opleiding om de vooropgestelde doelstellingen en leerresultaten te valideren aan de hand van ‘externe criteria’. Naar analogie met de CanMEDS¹ voor artsen werd binnen dit kader een analyse gemaakt van de verschillende professionele rollen die seksuologen kunnen opnemen. Het hieruit ontwikkelde ideaaltypische rollenmodel voor seksuologen biedt een uitstekend kader om het ORK en de leerresultaten verder af te stemmen op de verwachtingen van het beroepenveld. Aansluitend op dit punt wenst de commissie stil te staan bij de banden die de opleiding onderhoudt met het beroepenveld. De commissie waardeert dat het ORK werd getoetst aan het werkveld, voornamelijk via de contacten die de opleiding heeft met de Vlaamse Vereniging voor Seksuologie (VVS). Toch ziet de commissie ruimte om de directe dialoog met het beroepenveld te intensiveren om zo de opties naar een

---

1 CanMeds is een raamwerk waarbij zeven rollen (vakinhoudelijke handelen; communicatie; samenwerking; kennis en wetenschap; maatschappelijk handelen; organisatie; professionaliteit en kwaliteit) worden vooropgesteld voor de arts-zorgverlener.

beroepsuitoefening te vergroten. De commissie heeft overigens begrip voor het feit dat de opleiding hierin wordt gehinderd door het uitblijven van een wettelijke beroeps erkenning voor de seksuoloog als klinische zorgbeoefenaar. Hierdoor is de zichtbaarheid van het werkveld beperkt en blijkt het moeilijk om intensieve contacten te leggen.

De commissie meent verder dat de algemene doelstellingen en de beoogde opleidings specifieke leerresultaten helder zijn omschreven en op een transparante wijze naar abiturienten en studenten worden gecommuniceerd. De commissie waardeert het ten eerste dat de in het verleden gemaakte keuzes voor een academische master zonder stage expliciet en inzichtelijk werd gemaakt voor de studenten. Hierdoor geven de leerresultaten een goed beeld van wat van een afgestudeerde master in de seksuologie mag worden verwacht. De commissie is tevreden van studenten en alumni te vernemen dat ze allen vertrouwd waren met de doelstellingen en inhoud van het programma.

Met betrekking tot het thema internationalisering stelt de commissie vast dat het stimuleren van studentenmobiliteit niet als expliciete doelstelling wordt opgenomen. De opleidingsverantwoordelijken argumenteren dat het unieke karakter van de opleiding, en bijgevolg het gebrek aan equivalente academische masteropleidingen in de seksuologie in Europa, het ontwikkelen en het uitbouwen van een structurele internationale studentenmobiliteit verhindert. In het verleden hebben dan ook slechts weinig studenten deelgenomen aan een Erasmusuitwisseling. Ook het aantal inkomende buitenlandse studenten is laag, al zijn er ieder jaar wel een opvallend aantal Nederlandse studenten die instromen in de opleiding. Het achterwege blijven van grote groepen buitenlandse studenten hangt ongetwijfeld samen met de facultaire beslissing uit 2009 om het Engelstalige programma Master in Family and Sexuality studies af te schaffen wegens organisatorische en capaciteitsproblemen.

De commissie heeft begrip voor de situatie waarin de opleiding verkeert, maar meent dat het in dit geval des te belangrijker is om de studenten beperkte internationale ervaringen te laten opdoen aan de hand van internationalisation@home. De commissie steunt de ingeslagen weg van de opleiding om in een aantal opleidingsonderdelen intensief te werken met anderstalige literatuur, maar ze raadt de opleiding aan om meer buitenlandse onderzoekers uit te nodigen die een gastcollege doceren.

Concluderend meent de commissie dat generieke kwaliteitswaarborg 1 – beoogd eindniveau voldoet aan de criteria die zijn opgenomen in het beoordelingskader. In het bijzonder spreekt de commissie haar waardering uit voor de profilering van de masteropleiding en de daarmee verbonden keuzes die door opleidingsverantwoordelijken werden gemaakt. De commissie wenst te benadrukken dat zij het ‘project’ van de opleiding ten volle steunt.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces als VOLDOENDE

Zoals hierboven werd beschreven hebben de opleidingsverantwoordelijken in het verleden bij de overgang van licentiaats- naar masteropleiding een aantal keuzes gemaakt en beslissingen genomen om het profiel van de opleiding aan te scherpen. In het kader hiervan hebben de opleidingsverantwoordelijken een Onderwijskundig Referentiekader uitgeschreven, dat de verdere basis legde voor de hervorming van het programma.

Het ORK wordt uitgestippeld en verder geconcretiseerd door de Permanente Onderwijscommissie (POC). Ook de eindverantwoordelijkheid over de praktische uitwerking, de opvolging en de kwaliteitswaarborging van de gemaakte keuze berust bij dit orgaan. De POC, die ongeveer 5 maal per jaar samenkomt en waarin afgevaardigden van de docenten en studenten zeten, heeft een zeer actieve rol in het onderwijsproces, zo kon de commissie vaststellen. De studenten en docenten zijn sterk betrokken en tonen een actieve inzet in het intern kwaliteitszorgbeleid. Agendapunten worden aangereikt en besproken, waarna verbetermaatregelen, indien mogelijk, worden doorgevoerd. Het grootste deel van het overleg vindt plaats via deze weg, maar de commissie stelt vast dat ook de informele contacten binnen de opleiding goed ontwikkeld zijn. De opleiding speelt kort op de bal en de gemaakte keuzes en de genomen beslissingen worden op een heldere en transparante wijze vertaald naar het onderwijsprogramma. De commissie meent dan ook dat deze werkwijze haar vruchten afwerpt en dat het IKZ-beleid voldoende effectief is.

Een eerste keuze van de POC, en in concreto de opleidingsverantwoordelijken, was om een meer samenhangend opleidingsprofiel te ontwikkelen. Hierbij opteerden zij voor de inrichting van een initiële master die het brede domein van de seksualiteit beslaat. De algemeen vormende opleidingsonderdelen uit de licentiaatsopleiding, zoals algemene biologie,

neurofysiologie, algemene psychologie en ontwikkelingspsychologie werden vervangen door opleidingsonderdelen met een meer specifieke kijk op seksualiteit. De ruimte die vrijkwam door deze algemene opleidingsonderdelen te verschuiven naar het voorbereidings- en schakelprogramma, werd ingevuld met seksuologische leerinhouden uit seksuele psychologie, seksuele psychopathologie en seksuele pedagogiek.

Om de samenhang van het programma te versterken werden negen clusters uitgebouwd die de verschillende opleidingsonderdelen omvatten. De keuze voor de clusters draagt volgens de commissie bij tot een duidelijke en inzichtelijke opbouw van het programma. De commissie stelde vast dat er binnen de clusters leerlijnen zijn waardoor een verticale kennisopbouw plaatsvindt. Zo worden de studenten in een aantal opleidingsonderdelen allereerst vertrouwd gemaakt met een brede en stevige basiskennis, om daarna de verworven kennis te integreren in meer verdiepende opleidingsonderdelen. Evenwel stelde de commissie vast dat de opdeling van het programma in clusters voor de studenten nogal kunstmatig overkomt. De commissie raadt de opleiding daarom aan om de clustering verder te expliciteren aan de studenten.

De keuzevrijheid in het programma is eerder beperkt. De studenten mogen voor 4 studiepunten uit 7 opleidingsonderdelen kiezen. De commissie stelt dat de opleiding moet nagaan of het mogelijk is om meer keuzeopleidingsonderdelen in het programma op te nemen. Volgens de commissie zal de grotere mate aan keuze bijdragen tot het verdiepende karakter van de opleiding, aangezien de instromende studenten hierdoor de mogelijkheid krijgen om verdiepende opleidingsonderdelen te volgen die aansluiten bij hun interessegebied en/of hun vooropleiding.

Een tweede keuze van de opleidingsverantwoordelijken was om, passend bij de visie op seksuologie als een multidisciplinaire discipline, de studenteninstroom van de opleiding bewust breed te houden. De opleiding is rechtstreeks toegankelijk voor studenten met een diploma Bachelor of Master in Psychologie, Pedagogische Wetenschappen, Geneeskunde, Criminologische Wetenschappen, Onderwijskunde/Educatieve Studies, Biomedische Wetenschappen, Lichamelijke Opvoeding en Bewegingswetenschappen, en Revalidatiewetenschappen en Kinesitherapie. Alle studenten met een andere vooropleiding en interesse in de opleiding, dienen vooraleer ze zich kunnen inschrijven voor het schakel- of voorbereidingsprogramma te slagen. Zo heeft de commissie kunnen vaststellen dat een aanzienlijk deel van de instromende studenten een vooropleiding als professionele

bachelor heeft genoten. De commissie meent dat de toelatingsvoorwaarden op orde zijn en stelt dat het schakel- en voorbereidingsprogramma voldoende effectief zijn om de studenten te laten starten op één zelfde niveau.

Ten slotte was het een bewuste keuze om seksuologie als een op zichzelf staande wetenschap centraal te stellen in de opleiding. Studenten worden vertrouwd gemaakt met de methoden en technieken van het seksuologisch onderzoek, die voornamelijk aansluiten bij de medisch-empirische traditie en bij de praktijken van het klinisch handelen. Wat betreft de wetenschappelijke uitwerking van de meeste opleidingsonderdelen, is de commissie dan ook tevreden. De inhoud van de opleidingsonderdelen is uitdagend en sluit aan bij de actuele ontwikkelingen in het vakgebied. Eveneens waardeert de commissie dat het programma grote aandacht toont voor kennisontwikkeling en dat de studenten worden uitgenodigd om te participeren in de zelfstandige beoefening van de seksuologische wetenschap. Met betrekking tot dit aspect ziet de commissie wel nog potentieel om tot kwaliteitsverbetering te komen. Zo stelt de commissie dat er in enkele van de ingekeken masterproeven nog meer ruimte is om kenniscreatie op het niveau van een beginnend onderzoeker via empirisch onderzoek aan bod te laten komen. Ook de deelname van studenten aan het gevorderd wetenschappelijk onderzoek is een punt waar de commissie ruimte ziet tot versterking.

Een gevolg van de keuze voor de inrichting van een sterke wetenschappelijke en theoretische opleiding is dat er geen zelfstandig, uitvoerende stage in het programma werd opgenomen. De opleiding wenst immers generalisten in het domein van de seksualiteit op te leiden zonder een beroepsgerichte opleiding aan te bieden. Toch vindt er in het programma in beperkt mate terugkoppeling van theorie naar praktijk plaats. Dit gebeurt onder andere door de inplanning van een observatie- en demonstratiestage (40 uur). Studenten hebben de keuze om stage te doen in een praktijk van een bij de Vlaamse Vereniging voor Seksuologie geregistreerde seksuoloog of als vormings- en/of preventiewerker. In dit laatste geval werkt de opleiding samen met de vzw Jeugd en Seksualiteit die ieder jaar een aantal studenten de kans biedt om mee te lopen in het veld van de relationele en seksuele vorming.

Via deze observatie-en demonstratiestages tracht de opleiding vorm te geven aan de beginnende vaardigheidsontwikkeling van de studenten. Het ZER vermeldt dat de stage tot doel heeft om de studenten in contact te

brengen met demonstraties waarbij niet het doen, maar vooral het observeren van de praktijk van de klinische seksuele hulpverlening centraal staat. Zo worden de studenten tijdens de stage-activiteiten aangemoedigd om vaardigheden te ontwikkelen die hen helpen om te praten over seksualiteit en seksuele problemen, om zich bewust te worden van de eigen attitudes, waarden en normen, en om inzicht op te bouwen in het proces van diagnostiek en om etiologische factoren te leren benoemen.

Tijdens de gesprekken stelde de commissie vast dat de studenten deze vorm van stage zeer leerzaam achten, maar dat zij graag een uitbreiding van de stage hadden gezien om zo het aanleren van een aantal klinische vaardigheden nadrukkelijker een plaats te geven in het programma. De commissie begrijpt dat de studenten, met het oog op latere beroepsuitoefening, graag meer stage in het programma opnemen, maar ze begrijpt evenzeer de beslissing van de opleiding om in een academische master te focussen op de wetenschapsbeoefening en in mindere mate op het klinisch praktijkwerk. De commissie steunt deze bewuste keuze van de opleiding, die op een transparante wijze wordt gecommuniceerd naar alle actoren binnen de opleiding. Ook de studenten gaven aan dat ze reeds voor hun definitieve inschrijving op de hoogte waren dat de stage beperkt was.

De commissie waardeert ook dat er door de verschillende opleidingsonderdelen heen een leerlijn is uitgewerkt om het ontwikkelen van praktijkvaardigheden vorm te geven. Door het inoefenen van vaardigheden door middel van rollenspelen en het toepassen van die vaardigheden op een observatie achter een one-way screen of aan de hand van het beluisteren/bekijken van audio- en video-opnames krijgen de studenten volgens de commissie een aantal basisvaardigheden onder de knie. Toch ziet de commissie de ruimte om een aantal beroepsgerichte vaardigheden sterker aan bod te laten komen in het programma, zonder dat er hierbij wordt afgeweken van het wetenschappelijke discours van het opleidingsonderdeel en zonder te raken aan de eigenheid van deze wetenschappelijke initiële master. Zo kan er bijvoorbeeld geopteerd worden om acteurs te betrekken in het rollenspel of om de studenten te filmen tijdens een 'praktijkles'. Hen later confronteren met het beeldmateriaal draagt bij tot een sterkere ontwikkeling van hun praktische vaardigheden. Ook de mogelijkheid om 'bed-side onderwijs' in het programma te integreren is volgens de commissie een piste die de opleiding zou kunnen onderzoeken.

Ondanks de mogelijkheid die de commissie ziet om de koppeling tussen theorie en praktijk te versterken, concludeert ze op basis van het ZER, het

ingekeken studiemateriaal en aan de hand van gesprekken, dat de leerinhouden en vormgeving van het programma de studenten in staat stellen om de beoogde leerresultaten te bereiken. Ook het leermateriaal, dat volgens de commissie degelijk is uitgewerkt, draagt bij tot bereiken van de beoogde leerresultaten. Het diverse materiaal, bestaande uit handboeken, slides en onderzoeksliteratuur, biedt een wetenschappelijke basis maar geeft tegelijk een inkijk in verscheidene voorbeelden uit de praktijk. Wat betreft de onderwijs- en leervormen meent de commissie dat deze de studenten in staat stellen om de beoogde leerresultaten te bereiken. Zo maakt de opleiding gebruik van een waaier aan werkvormen zoals hoorcollege, groepswerken en practica. Verder is de commissie zeer tevreden over het constructivisme dat als leertheorie een zichtbare en uitgewerkte plaats heeft gekregen in de onderwijspraktijk. Zo trachten de docenten interactief onderwijs aan te bieden door een bepaalde casus aan de hand van een audio-of videofragment klassikaal en met oog voor interactie op te lossen. De studenten worden op die manier gedwongen om met elkaar en met de docent in dialoog te gaan om in eerste instantie verschillende hypothesen voor te stellen en vervolgens gezamenlijk een diagnose te stellen. Deze werkwijze wordt zowel door student als door docent als boeiend en verrijkend ervaren. De commissie waardeert de integratie van kennis, vaardigheden en attitudes en meent dat de constructivistische leerwijze het leerproces stimuleert en bijdraagt aan het bereiken van de beoogde leerresultaten.

De commissie vernam dan ook van de studenten en alumni dat ze zeer tevreden te zijn met het doorlopen onderwijsproces. De studeerbaarheid van het programma is voor de commissie hierbij een indicatie. De studenten vinden de studiebelasting aanvaardbaar en in overeenstemming met de toegewezen studiepunten per OPO. Ook de kleinschaligheid van de opleiding alsook de open en transparante communicatie tussen studenten en docenten leiden tot een prima leerklimaat en werken motiverend. De studenten geven aan dat de docenten zeer bereikbaar en aanspreekbaar zijn, hetzij direct tijdens of na de colleges, hetzij via email of het elektronische leerplatform.

Ook het multidisciplinaire karakter van de opleiding, waarbij ernaar wordt gestreefd om de studenten vertrouwd te maken met de multidimensionale aard van het studieobject van de seksuologie, draagt volgens de commissie bij tot het positieve leerklimaat. Inzage in het leermateriaal en de gesprekken met studenten en docenten leren de commissie dat de multidisciplinaire opbouw van de opleidingsonderdelen leidt tot een beginnende inte-

gratie van de verschillende invalshoeken. Dit komt volgens de commissie doordat de studenten sterk gemotiveerd zijn en bij instroom een degelijk niveau halen. Ook de inzet van een aantal docenten, die trachten om de leerinhouden te integreren, versterkt dit effect. Op dit punt wenst de commissie wel te wijzen op een kwetsbaarheid. Het nadeel van veel invalshoeken op specialistisch niveau is dat fragmentatie van de leerinhoud al snel dreigt. Het aanreiken van informatie uit verschillende domeinen leidt immers niet automatisch tot het verwerven van samenhangende kennis of inzichten. De samenhang van de opleiding en integratie van de verschillende domeinen kan in de toekomst niet alleen gegarandeerd worden door de inzet en motivatie van de studenten en de impliciete aandacht die enkele docenten hieraan schenken. Een sterker beleid op dit vlak is hierbij dan ook noodzakelijk.

Hierbij aansluitend beveelt de commissie aan meer gebruik te maken van de meer toegepaste applicaties van het elektronisch leerplatform, zoals het forum. Een systematischer en intensiever gebruik van het elektronisch leerplatform laat volgens de commissie toe om meer integratie te bereiken van de verschillende opleidingsonderdelen. Voornamelijk voor de studenten die werk en studies combineren kan het gebruik van het elektronisch leerplatform bijdragen tot creatie van een meer samenhangende leeromgeving.

Ook het gefragmenteerd personeelsbestand en de beperkte inbedding van de opleiding in de Faculteit Geneeskunde maakt de samenhang van het programma kwetsbaar. De commissie stelt vast dat de klinici van het Universitair Ziekenhuis participeren in de opleiding, maar dat hun bijdrage niet resulteert in een versterking van de integratieve leeromgeving van het programma. De commissie heeft tijdens de gesprekken vernomen dat niet alle klinische diensten bereid zijn een intensieve samenwerking met de opleiding Seksuologie op te zetten. Toch heeft de commissie vastgesteld dat een gedreven samenwerking met klinische diensten wel degelijk mogelijk is. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de samenwerking van de opleiding met de onderzoeksgroep gynaecologie in het kader van het project “Women’s Health – Sexology” en de samenwerking met de dienst psychiatrie in het kader van Context, centrum voor relatie-, en gezins- en sekstherapie.

Om de gedragenheid van de opleiding door het docententeam te vergroten, acht de commissie het wenselijk dat alle docenten – ook diegene met een kleine aanstelling – regelmatig met elkaar in overleg gaan zodat de docenten van elkaar weten hoe hun opleidingsonderdeel bijdraagt aan de

realisatie van de beoogde leerresultaten. Ook beveelt de commissie aan dat de Faculteit Geneeskunde bij de verschillende onderzoeksgroepen, en bij uitbreiding bij de diensthoofden van het Universitair Ziekenhuis, moet aandringen om sterker te participeren in de opleiding. Zodoende kan de aanwezige expertise binnen de opleiding worden uitgebreid om het onderwijsleerproces te versterken. In het kader hiervan acht de commissie het zinvol om het kerndocententeam van de opleiding uit te breiden met een medisch clinicus, bij voorkeur van een van de grote vakken. Indien deze persoon de opleiding mede vorm geeft, krijgt de opleiding een sterkere inbedding in de faculteit en kan een integratie tussen de verschillende domeinen verder worden gerealiseerd. Hierbij aansluitend meent de commissie dat het Universitair Ziekenhuis een voordeel kan slaan uit een intensere samenwerking met de opleiding zodat ook zij kunnen steunen op de aanwezige seksuologische expertise die nu al binnen de opleiding aanwezig is.

Zoals geschreven is het gebrek aan institutionele inbreng vanuit de faculteit en ook vanuit het universitair ziekenhuis een kwetsbaarheid van de opleiding. Toch heeft de commissie mogen vaststellen dat de docenten de kwaliteiten en de wil hebben om deze kwetsbaarheid te compenseren. De docenten zijn experts in hun vakdomein en het overbrengen van hun vakexpertise stelt de studenten in staat om de beoogde leerresultaten te bereiken. Ook hun onderwijsdeskundigheid is over het algemeen aan de maat. De commissie waardeert dat de docenten participeren aan onderwijskundige navorming, al blijft een structureel beleid op dit vlak uit. Ook de gedragenheid van de opleiding wordt hiermee niet vergroot. De commissie beveelt daarom aan om een visie en een beleid te ontwikkelen opdat docenten zich op onderwijskundig vlak verder nascholen.

De studentenondersteuning, een ander element dat van belang is bij de samenhang van de leeromgeving, is mager. De opleiding kan slechts in beperkte mate rekenen op de inbreng van assistenten (AAP en/of BAP) vanuit de faculteit. De opleiding wordt ondersteund door twee mandaatsassistenten die een onderzoeksopdracht combineren met studentenondersteunende diensten, zoals studie- en trajectbegeleiding, en met de functie van ombudspersoon. Ook de programmadirecteur neemt verscheidene van deze taken op zich. De commissie heeft grote waardering voor de inzet van deze personen, maar meent dat deze situatie op termijn onhoudbaar wordt. Ze vraagt dan ook aan de faculteit om de opleiding van meer middelen te voorzien om deze kwetsbaarheid te verminderen.

De materiële voorzieningen op de campus Gasthuisberg, die de commissie heeft bezocht tijdens het bezoek, zijn van goede kwaliteit. De lesruimten zijn up-to-date en beschikken over de nodige audio en visuele apparatuur. Ook de bibliotheek is van goede kwaliteit en draagt bij tot het positieve leerklimaat. De uitbouw van een skillslab, waar studenten praktijkvaardigheden zouden kunnen opdoen, is een aanbeveling die de commissie wenst te maken.

De creatie van deze opleidingsspecifieke ondersteuning, zoals de uitbouw van een skillslab en de toename van de assistenten verbonden aan de opleiding, alsook een sterkere integratie van de verschillende leerdomeinen en een grotere participatie van een aantal docenten, zullen volgens de commissie ruimte scheppen om het onderwijsleerproces te versterken. Globaal genomen meent de commissie echter dat de studenten terechtkomen in een samenhangende leeromgeving, voldoende worden ondersteund door de opleiding en de faculteit, en dat het onderwijsleerproces de studenten in staat stelt om de beoogde leerresultaten te bereiken. Het doorstroomrendement is hierbij voor de commissie een indicator. Sinds academiejaar 2008-2009 telt de opleiding ongeveer 105 studenten per jaar. Dit is een verdubbeling tegenover voordien toen de opleiding kon rekenen op een belangstelling van een 50-tal studenten. Kijkend naar de instroom valt het de commissie op dat ongeveer veertig procent van de studenten instroomt via het schakel- en voorbereidingsprogramma. De overige studenten stromen in vanuit een academische bachelor of master die rechtstreeks toegang geeft tot de opleiding. Het feit dat het merendeel van deze studenten het diploma behaalt binnen de voorziene tijd en dat slechts weinig studenten de studie staken, wijst volgens de commissie op de effectiviteit van het leerproces.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau als VOLDOENDE.

In haar visie op toetsen baseert de opleiding zich op de door de Academische Raad in 2009 goedgekeurde nota "Toetsbeleid aan de KU Leuven: Principes". Momenteel wordt er binnen de Faculteit Geneeskunde gewerkt aan een vertaling van deze principes in een facultair toetsbeleid. Dat facultair toetsbeleid zal voor de POC de bakens uitzetten en inspiratiebron zijn voor de verdere ontwikkeling van een toetsbeleid binnen onze opleiding, zo leert het zelfevaluatierapport.

Een expliciete uitwerking van de universiteitsbrede nota ten einde een visie te ontwikkelen op toetsen binnen de opleiding ontbreekt op dit moment. Zo stelt de commissie op basis van het ZER vast dat binnen de krijtlijnen van het universitaire toetsbeleid de docenten zelf verantwoordelijk zijn om de evaluatievorm van hun opleidingsonderdeel te bepalen en om de kwaliteit van de evaluatieactiviteit te bewaken. Wel heeft de POC reeds een begin gemaakt met de uitwerking van een uniforme beoordeling van de masterproef. De commissie staat hier zeer positief tegenover.

Niettegenstaande stelt de commissie vast dat er wel een impliciet gedragen visie op toetsen en beoordelen bij de docenten aanwezig is. De differentiatie van evaluatievormen op zich is geen doel voor de opleiding, maar de keuze voor een bepaalde examenvorm hangt voornamelijk samen met de afstemming op de beoogde leerresultaten van het opleidingsonderdeel. De commissie sluit zich hierbij aan en ziet dat de keuze voor de examenvorm in relatie staat tot de beoogde opleidings specifieke leerresultaten. In sommige opleidingsonderdelen wordt er formatief getoetst, zoals bij de stage en de masterproef. Bij het merendeel van de opleidingsonderdelen wordt er echter resultaatsgericht getoetst. Als aanbeveling ziet de commissie ruimte om de klassieke afsluitende toetsen te vervangen door verscheidene toetsmomenten gedurende het academiejaar.

De differentiatie van de examenvormen uit zich onder andere in het hanteren van het schriftelijke examen, het mondelinge examen (al dan niet met een schriftelijke voorbereiding), het open boek examen, het geven van presentaties en het schrijven van papers. Een groot deel van de toetsing en beoordeling gebeurt echter aan de hand van mondelinge examens. Deze keuze heeft te maken met de mogelijkheden die deze examenvorm biedt voor het toetsen van de integratie en toepassing van kennis én vaardigheden, maar vooral om een goede aansluiting te verwezenlijken tussen de te bereiken leerdoelen en -resultaten. De commissie sluit zich hierbij aan, maar wenst wel een punt van aandacht inzake de betrouwbaarheid van de mondelinge examens aan te stippen. Het lijkt de commissie zinvol om hier en daar te opteren voor andere examenvormen om zo de subjectiviteit van het mondelinge examen in de perken.

De studenten met wie de commissie sprak tijdens het bezoek gaven aan dat de opleiding inzet op een transparante toetsing en beoordeling. De studenten worden aan het begin van het academiejaar geïnformeerd over de mogelijke examenmomenten – dit gebeurt via het Individueel Examenrooster (IER) – en vernemen via de docent of via de opleidingsonderdelenfi-

ches (ECTS-fiches) wat van hen wordt verwacht op het examen. Studenten geven wel aan dat tussentijdse feedback soms achterwege blijft. Dit ziet de commissie daarom als een werkpunt voor de opleiding en ze vraagt dat dit in de toekomst integraal deel uitmaakt van het toetsbeleid. Het geven van tussentijdse feedback naar aanleiding van bijvoorbeeld een paper zal het leerproces van de student immers versterken. Uit gesprekken met de docenten en aan de hand van inzage in het leermateriaal leert de commissie dan weer dat de opleiding werkt met verbeterseutels en verbetercriteria. Dit verhoogt volgens de commissie zeker de transparantie.

De commissie stelt verder dat de wijze van toetsen en examineren articuleert met het onderwijsleerproces. De constructivistische visie op leren die in verscheidene opleidingsonderdelen wordt gehanteerd, keert ook terug in de wijze van examineren tijdens de mondelinge examens. Ook kent de manier van toetsen een duidelijke relatie met de beoogde leerresultaten. Wel ziet de commissie op dit vlak ruimte om de rol van de POC te versterken opdat dit orgaan de eindcontrole in handen heeft om na te gaan of alle beoogde leerresultaten effectief bereikt zijn. Uiteraard dient de opleiding hiervoor eerst de visie op toetsen en examineren verder te expliciteren. Vooral bij de aanwerving van nieuw personeel of bij programmawijzigingen is het belangrijk dat de POC, en niet zozeer de individuele docent, de eindcontrole in handen heeft over het toetsbeleid.

Ondanks het ontbreken van een expliciete visie op toetsen en examineren, heeft de commissie vastgesteld dat veel elementen van het toetsbeleid impliciet aanwezig zijn en in het verleden reeds hun nut hebben bewezen. De commissie concludeert daarom dat de opleiding beschikt over een adequaat, transparant en valabel systeem van toetsing en beoordeling.

Met betrekking tot de masterproeven sprak de commissie reeds haar waardering uit over de manier waarop er wordt gestreefd om deze uniform te beoordelen. Bij de beoordeling ervan wordt rekening gehouden met het werkproces, de aangeleverde scriptie en de vormgeving. Er worden aparte deelquoteringen toegekend aan elk van deze drie elementen. De punten, die door de (co)promotor(en) en/of het jurylid worden gegeven, worden zonder weging verwerkt tot een rekenkundig gemiddelde. De commissie acht het zinvol om in de beoordelingsjury een lid te laten zetelen uit een ander studiedomein dan dat van de promotor. Verder waardeert de commissie dat de feedback veelal een formatief karakter heeft met als doel de leerpunten van de studenten duidelijk te maken.

Daarnaast meent de commissie dat de masterproeven van prima kwaliteit zijn: ze zijn van academisch niveau en geven blijk van een kritisch en analytisch vermogen bij de studenten. Als een aanbeveling in het verbeterperspectief ziet de commissie ruimte om nog meer studenten gelegenheid te bieden tot het doen van eigen, innovatief en kenniscreatief onderzoek. Een aantal masterproeven die de commissie heeft ingekeken betroffen reviews van bestaand onderzoeksmateriaal. Deze onderzoekstukken kunnen dan de vorm aannemen van een kwalitatieve of kwantitatieve studie met aandacht voor data-analyse. De commissie meent wel dat hiervoor meerdere randvoorzieningen nodig zijn en ze stelt dat deze nu veelal ontbreken in de opleiding. Zo heeft de commissie reeds aangehaald dat de beperkte inzetbaarheid van assistenten de mogelijkheden van studenten om zelfstandig aan creatief onderzoek te doen belemmert. Ook de afwezigheid van een skillslab ziet de commissie hierbij als een gemis (zie ook GKW 2). Een ander punt is dat de studenten veelal pas halverwege het tweede semester van het eerste masterjaar aanvatten met de voorbereidingen van de scriptie. De commissie meent enerzijds dat het produceren van een masterproef met een grote onderzoeksinbreng een forse tijdsinvestering vraagt en ze acht het daarom zinvol de masterproef vroeger aan te vatten. Anderzijds begrijpt de commissie dat de studenten die uiteenlopende achtergronden hebben tijd nodig hebben om vertrouwd te raken met de thematiek en te ontdekken welke materie ze willen behandelen in hun masterproef.

De opleidingsverantwoordelijken gaven de commissie te kennen dat het uitvoeren van een empirisch-patiëntgericht onderzoek in het kader van de masterproef een toelating vereist van de Commissie Medische Ethiek. Omdat deze toelating in sommige gevallen ontbreekt of doordat deze procedure de nodige tijd in beslag neemt, kunnen studenten vaak niet met hun eigen onderwerp van start. In het beste geval komt de toelating pas halverwege de eerste fase van de opleiding, waardoor studenten dan pas kunnen beginnen aan hun masterproef. Op dat moment is er al veel kostbare tijd verloren om een empirisch-onderzoek op te zetten. Omdat de commissie begrip heeft voor deze situatie en omdat ze beseft dat niet alle studenten in de wieg gelegd zijn voor het schrijven van een onderzoekspaper raadt ze de opleiding aan om de mogelijkheden te onderzoeken om de opdracht van de masterproef te differentiëren. Zo kan de masterproef naar de mening van de commissie worden opgevat als een reviewpaper, een origineel eigen onderzoek, of een ander werkstuk, zoals een folder of een brochure rond vormings- en/of preventiewerk. Ook het ontwerpen van didactisch materiaal over het thema seksualiteit kan hierin een plaats krijgen.

Wat de begeleiding tijdens het schrijven van de masterproef betreft zijn de meeste studenten tevreden. De onderwerpen worden in de meeste gevallen aangereikt door de docenten, al kunnen studenten ook altijd een eigen onderwerp aanbrengen. In dit laatste geval bemerkte de commissie dat niet alle promotoren openstaan om studenten te begeleiden wanneer die zelf een onderwerp aandragen, omdat de onderwerpen vaak niet aansluiten bij het interesse- en expertisegebied van de betrokken docent. De begeleiding tijdens het proces is volgens de commissie aan de maat, al ziet zij wel ruimte om tot meer uniformiteit te komen.

Ondanks de aanbevelingen die de commissie hierboven heeft gedaan, meent zij dat de kwaliteit van de masterproef en de wijze van examineren een garantie zijn dat de studenten de beoogde leerresultaten op een prima niveau bereiken. De opleiding slaagt er immers in de studenten een brede wetenschappelijke kijk, en verdiepende kennis op het thema seksualiteit bij te brengen. Ook het feit dat de alumni tevreden zijn over de opleiding en het feit dat ze zich klaar voelen het beroepenveld te betreden, is voor de commissie een indicator dat de opleiding in haar doelstellingen slaagt. Zo komen de afgestudeerden van de opleiding terecht in verschillende domeinen. Enkelen onder hen gaan aan de slag als klinisch seksuoloog en starten (in bijberoep) met een eigen praktijk. Anderen komen terecht in het onderwijs, het vormings- en/of preventiewerk, de media of het onderzoek. De commissie concludeert dat de studenten terecht komen in een gefragmenteerd werkveld en dat het daarom een prima keuze is van de opleidingsverantwoordelijken om de opleiding multidisciplinair in te richten.

De commissie constateerde tijdens haar gesprekken dat de inzetbaarheid van enkele afgestudeerden wordt belemmerd door de beperkte (h)erkenning van het diploma en door het uitblijven van de beroepserkenning van de seksuoloog. Het gevolg is dat er ondanks de maatschappelijke nood aan seksuologen weinig of geen werkplekken in dienstverband te vinden zijn. Een aantal afgestudeerden gaat daarom aan de slag op basis van hun basisdiploma en probeert tijdens hun werk steeds meer ruimte te creëren voor het uitoefenen van hun seksuologische expertise. Zo vertelden studenten en alumni, die een masterdiploma psychologie, geneeskunde, criminologie of theologie hebben behaald, het diploma seksuologie als een meerwaarde te ervaren bovenop hun eerste diploma. Ook zeggen zij dat hun werkgever dit diploma als surplus beschouwt. De studenten met een professionele bachelor (vroedkunde en verpleegkunde), die allereerst het schakelprogramma hebben doorlopen, zeggen evenzeer het diploma seksuologie als een grote meerwaarde te ervaren.

De studenten die alleen een academische bachelor hebben gevolgd en tijdens hun vooropleiding, noch tijdens de opleiding seksuologie een uitvoerende stage hebben doorlopen ervaren dan weer een gebrek aan klinische praktijkervaring. Het lijkt voor hen immers moeilijk om aan de slag te gaan als klinisch seksuoloog of als vormings- en/of preventiewerker. De commissie vindt dit uiteraard een jammerlijke situatie, maar wenst te onderstrepen dat ze de opleiding in deze niets verwijt. Zo is het immers een duidelijke keuze van de opleidingsverantwoordelijken om de opleiding te profileren als een wetenschappelijke master, waarbij de beroepsfinaliteit naar de achtergrond wordt geschoven. Het is voor de commissie dan ook duidelijk dat de seksuoloog-cliënt-relatie zich situeert op een startniveau, waarbij de commissie meent dat het gros van de afgestudeerden prima in staat is om als beginnende seksuoloog onder supervisie mee te draaien in een praktijk.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding geïnteresseerde of beginnende studenten duidelijk maakt dat de inhoud van het programma niet beroepsgericht is en dat de afgestudeerden het werkveld betreden op een beginnersniveau. (zie GKW 1). Deze vorm van informatievoorziening acht de commissie zeer zinvol. Hierbij aansluitend waardeert de commissie dat de opleiding de studenten die klinisch werk willen doen, aanraadt om de verworven kennis en vaardigheden verder bij te werken door het volgen van een psychotherapieopleiding, een postgraduaat in de klinische seksuologie of een gesuperviseerde praktijkstage. Men kan dus stellen dat de opleiding de studenten afzet aan de deur van een vervolgopleiding. Met betrekking tot dit punt gaven de opleidingsverantwoordelijken aan dat een aantal studenten een postgraduaat in de psychotherapie (Faculteit Psychologische en Pedagogische Wetenschappen – KU Leuven) wenst te volgen, maar hiervoor niet wordt toegelaten. De reden hiervoor is dat de toelating tot de opleiding beperkt is tot mensen met een master in de psychologie, pedagogische wetenschappen of psychiaters. De commissie heeft tijdens het gesprek met de opleidingsverantwoordelijken vernomen dat er op korte termijn contacten zullen worden gelegd met de inrichters van het postgraduaat om de afgestudeerde seksuologen hiertoe toch toe te laten. De commissie is eveneens blij te vernemen dat de opleidingsverantwoordelijken hierin steun krijgen van de Faculteit Geneeskunde.

Tot slot ziet de commissie het diplomarendement in de opleiding als een indicator voor het prima niveau van de opleiding. Omdat de strenge criteria worden gehanteerd voor de instroom vanuit het voorbereidings- en schakelprogramma, valt het de commissie op dat de instromende studen-

ten van bij aanvang een degelijk niveau halen. Dit komt volgens de commissie de slaagcijfers ten goede. Het aantal verworven studiepunten ten opzichte van het aantal opgenomen studiepunten bedraagt dan ook 92 procent. Op die manier behalen jaarlijks ongeveer een 40-tal studenten het diploma Master of Science in de Seksuologie. Verder blijkt dat 80% van de studenten het diploma behaalt na een normale studieduur van 2 jaar. In de gesprekken met de studenten en alumni stelde de commissie vast dat een groot aantal studenten er bewust voor kiest om de opleiding te combineren met werk en gezin, en alzo de opleiding te spreiden over meer dan twee academiejaren.

INTEGRAAL EINDOORDEEL OVER DE OPLEIDING

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Master of Science in de Seksuologie conform de beslisregels, voldoende.

SAMENVATTING VAN DE AANBEVELINGEN IN HET KADER VAN HET VERBETERPERSPECTIEF

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

- Intensifieer de contacten met het beroepenveld.
- Geef verschillende visies op seksualiteit, zoals een antropologisch en fenomenologisch mensbeeld, een zichtbare plaats in de doelstellingen.
- Toon aandacht voor cognitieve gedragstherapie.
- Wees waakzaam dat de klinische cultuur niet allesbepalend wordt.
- Versterk de internationalisering van de opleiding.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

- Verhoog de keuzevrijheid van het programma om zo meer verdieping te creëren op een specifiek domein.
- Laat studenten meer participeren in kenniscreatie en steun hen om actief aan kenniscreatie te doen. Bouw zo mogelijk een skillslab uit.
- Versterk de terugkoppeling van theorie naar praktijk door intensief gebruik te maken van rollenspelen, audio- en videofragmenten en bedside-onderwijs.
- Streef naar integratie van de verschillende vakgebieden. Gebruik hiervoor onder andere de meer toegepaste applicaties van het elektronische leerplatform
- Versterk de institutionele inbreng vanuit de faculteit en ook vanuit het universitair ziekenhuis. Zorg dat de klinici sterker participeren in het programma en bijdragen aan de integratieve leeromgeving. Breid het kerndocententeam uit met een arts.
- Zorg voor extra capaciteit wat betreft studentenondersteuning. Maak middelen vrij om mandaatsassistenten aan te werven.
- Stimuleer docenten om deel te nemen aan onderwijskundige professionalisering.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerd eindniveau

- Verhoog de betrouwbaarheid van de mondelinge examens. Opteer in sommige gevallen voor andere examenvormen. Werk het toetsbeleid verder uit.
- Verhoog het onderzoekskarakter van sommige masterproeven. Creëer hiervoor de randvoorzieningen die nodig zijn. Laat de studenten hiervoor vroeger aanvangen met het schrijven van de scriptie en zorg voor een uniforme begeleiding.

- Onderzoek of het mogelijk is om de vormgeving van de masterproeven te differentiëren.
- Breid de jury die de masterproef beoordeelt uit met een lid uit een ander studiedomein. Onderzoek de mogelijkheid om een tussentijdse en/of mondelinge verdediging van de masterproef op te nemen.
- Leg zo veel mogelijk contacten met inrichters van postgraduaatopleidingen en faciliteer dat de studenten zo eenvoudig mogelijk toegang krijgen tot beroepsgerichte therapieopleidingen.

BIJLAGE

Personalia van de leden
van de visitatiecommissie

Prof. dr. H.B.M. van de Wiel (1955) promoveerde cum laude op het proefschrift 'Sexual functioning after gynaecological cancer treatment'. Hij is ingeschreven in de registers: Klinisch Psychologen van het NIP, Psychotherapeuten van VWS en Seksuologie van de NVVS. In 1998 werd hij benoemd als hoogleraar aan de faculteit Geneeskunde van de RUG en vanaf 2008 tot op heden is hij hoofd van het Expertisecentrum voor Communicatie, Leiderschapsontwikkeling Assessment en Samenwerking van het Wenckebach Instituut in het UMC Groningen. Hij houdt zich hier primair bezig met de innovatie van medisch vervolgonderwijs in discipline overstijgende vakken.

Prof. dr. Willibrord Weijmar Schultz (1948) is dit jaar na 39 jaar in het vak met emeritaat. De eerste jaren na zijn artsexamen was hij werkzaam als tropenarts in Nigeria, daarna als algemeen gynaecoloog in Groningen, als hoofd van het Groninger Gender Team, als seksuoloog NVVS en als hoofd van de polikliniek Seksuologie. Hij was tevens 20 jaar voorzitter onderwijscommissie afdeling Obstetrie & Gynaecologie UMCG, kerndocent en curriculum-blokcoördinator. Daarnaast was hij Editor-in-Chief of the Journal of Psychosomatic Obstetrics & Gynecology en 10 jaar bestuursvoorzitter van Stimezo en het Centrum voor Seksuele Gezondheid Noord Nederland. Door de jaren heen bekleedde hij diverse functies bij de Werkgroep Psychosomatische Obstetrie & Gynaecologie, de Nederlandse Vereniging voor Seksuologie en de Wetenschappelijke Vereniging voor Seksuele Dysfuncties. In 1991 is hij cum laude gepromoveerd en sinds 2003 bijzonder hoogleraar in de Psychosomatische Obstetrie & Gynaecologie/seksuologie. Hij publiceerde vele artikelen in internationale en nationale tijdschriften en is reviewer voor tal van internationale tijdschriften. In de loop van zijn carrière ontving hij diverse prijzen. Hij werd verkozen tot Klinisch docent van het jaar in 2000.

Prof. dr. Jacques J.D.M. van Lankveld (1954) is hoogleraar klinische psychologie aan de Open Universiteit. Hij is verantwoordelijk voor de masteropleiding klinische psychologie aan de Faculteit Psychologie van de Open Universiteit. Zijn wetenschappelijk onderzoek is gericht op de experimentele psychopathologie van seksueel functioneren en seksuele disfuncties en effectonderzoek naar psychologische interventies voor seksuele disfuncties, met nadruk op vrouwelijke seksuele pijnstoornissen, stepped-care modellen, minimale interventies, en E-mental health strategieën. De onderzochte populaties betreffen vooral patiënten met seksuele stoornissen en patiënten met chronische medische aandoeningen met comorbide seksuele stoornissen. Hij is tevens hoofdopleider van de post-masterop-

leiding tot psychotherapeut bij RINOZuid, Eindhoven NL. Hij was hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Seksuologie van 2001–2010. Vanaf 2010 is hij hoofdredacteur van de Annual Review of Sex Research. Hij is President van de International Academy of Sex Research.

Prof. dr. Marc Spoelders † (1947–17 oktober 2013) studeerde na een opleiding tot leraar secundair onderwijs, pedagogische wetenschappen aan de Universiteit Gent. Hij behaalde er zijn doctoraat in 1975. Sinds 1970 is hij werkzaam aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen van deze universiteit, eerst als bursaal/mandaathouder van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (1970–1980), later als assistent, werkleider en lector (1981–1990) en sindsdien als zelfstandig academisch personeelslid (hoofddocent). Hij is voorzitter van de Vakgroep Pedagogiek van de Universiteit Gent en onderwijst pedagogiek en didactiek. Hij was tevens gastprofessor aan verscheidene binnen- en buitenlandse universiteiten. Hij zit het Lokaal Overleg Platform voor met betrekking tot het secundair onderwijs in de regio Gent. Zijn onderzoeksinteresse gaat voornamelijk uit naar taalpedagogische onderwerpen. Hij publiceerde een honderdtal bijdragen in internationale en nationale wetenschappelijke en professionele tijdschriften, en is de editor of auteur van boeken over geleterdheidsopvoeding, lezen, schrijven, pedagogische grammatica's, pedagogische pragmatiek en communicatie. Verder was hij organisator van en geïnviteerd spreker op verscheidene internationale wetenschappelijke congressen. Prof. M. Spoelders is ook de editor van het internationaal tijdschrift 'Scientia Paedagogica Experimentalis' en lid van de redactie van internationale en nationale wetenschappelijke pedagogische en toegepast linguïstische tijdschriften. Hij is past-president van de 'Association Internationale de Linguistique Appliquée' en treedt geregeld op als adviseur voor internationale en nationale gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties. Sinds 1 oktober 2012 is hij ere-professor aan de Universiteit Gent.

Mevr. Estelle Delbart (1990) studeerde in het academiejaar 2012–2013 af als Master of science in de psychologie, afstudeerrichting klinische psychologie, aan de Universiteit Gent. Binnen het veld van de psychologie en psychotherapie gaat haar interesse voornamelijk uit naar het domein van de relatie- en gezinsstudies en systeemtherapie.

